

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:

Külső-monostortúza 1868. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppeliek Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton déln.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY” 1868. évi folyamára.

A „K. Közlöny” előfizetési ára:

Egy évre	12 forint o. ért.
Félévre	6 „ „ „
Évnegyedre	3 „ „ „
Egy óra	1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János-hoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Választási mozgalmak Kolozsvárról.

A szélső-baloldali közlönyében, a „M. Újság”-ban Irányi úr arról vezércikkhez, hogy az Istenért ne csináljunk szoros aniot Erdély és Magyarország közt; inti a baloldali hazafiakat, hogy — természetesen a jobboldali és miniszteriunkkal szemben — hassanak oda, hogy unio'k ne legyen unificatio, hanem Erdélynek maradjon meg egy s más tekintetben kifejezett tartományi színezete, maradjanak meg oly intézményei, melyekhez egyik-másik nemzetiség talán ragaszkodik. Talán már is igen uniolódunk!

A mérsékelt bal-közép hírlapi közlönyei meg éppen ellenkezőleg a valóság a jobboldali és miniszteriunkat, hogy elmulasztották nyakra-főre végrehajtani a legszorosabb uniót, s választási mozgalmaink közepette ugyancsak hirdetik, hogy nincs is unio (a mit persze minden okos ember lekecsez), sőt a valóságban, hogy a miniszterium és jobboldal nem is akar ösztönözni s amugy magyarosan hozzájárulni az unificatiohoz, tehát választásunk baloldali képviselőt, még pedig katonát, majd eligazít az mindent, uniót, vasutat stb.

Valóban nevéstés, s nem hiszünk, hogy legyen gondolkodó kolozsvári polgár, ki megfontolónak ne tartsa, valjon nem tisztább, nem okosabb politika-e a jobboldali, mely böles közeputat tartva célhoz vezet, míg a baloldal részéről egyik ezt, a másik azt prédikálja, egyik a valóság, hogy „nincs unio”, a másik azt mondja: nem kell „szoros unio” stb. politika, mely utóbbja is elsodor bizonytalan irányban.

A ki el tudja komolyan mondani, hogy nincs unio, ott vagyunk, a hol voltunk, s a Deák Ferenc vezérlele alatti jobboldaltól és az Andrássy-miniszteriumtól jót nem várhatunk stb.; nó az szavazzon balra, s áldja meg őt keble Istene! mi maradjunk erős hazafiai meggyőződésünk mellett, s velük a felelősségben osztozni nem kívánunk.

Több Vetter-párti választó aláírásával következő placat bocsátatott ki:

„Polgártársak! A követválasztás ideje elérkezett. Minden választó polgárnak arra kell törekednie, hogy olyanra adja szavazatát, ki az 1848-iki magyar törvények mindig tántoríthatatlan híve volt, s az ma is. Sok a bajunk, sok a nyomorúságunk; ideje volna olyan képviselőt küldeni, ki segíteni is tudjon rajta. Sok szép ígéretet hallottunk, de maig sem vasutunk, sem uniók, az idegenek kezét még mindig éreztük zsebeinkben, fiainkat, ha besorozzák katonának, most is kiviszik az országból.

Olyan képviselő kell nekünk, ki, mint maga is volt honvéd, 1848-ki bajtársaink sorsát szíven hordozza, s ne engedje őket vénségükre koldusbotra jutni.

Válaszszuk meg tehát Vetter Antal honvéd-altábornagyot, ki már 1848-ban magyar hadügyminiszter is volt, kinek Kossuth Lajos 1849-ben köszönetet mondott azokért, miket mint honvéd-altábornagy tett, ki 19 esztendőig ette a száműzetés keserű kenyerét. Idegen földön is gyarapította a magyar név becsületét. Hazatérve, ma is tántoríthatatlan híve az 1848-iki törvényeknek, melyekre megesküdött. Test és lélekben magyar ő, ki hazánk szabadságáért együtt küzdött az öreg Bem Józseffel. Őt sem megvesztegetni, sem az igaz utóból kitéríteni nem lehet, mert bár egyszerű, de független polgár.

Ne hagyjuk magunkat elámitatni, tudunk mi járni a magunk lábán is; Vettert nem egyes emberek, hanem az egész ország ajánlja nekünk, hogy védelmezze jussainkat. Ő az egész ország polgára s így polgártársunk nekünk kolozsváriaknak is.

Becsületbeli kötelességünk is megválasztani Vetter honvéd-altábornagyot, ki felszólításunkat egyszer elfogadván, hi maradt hozzánk, ámbár azóta másutt is meg akarták választani képviselőnek. Nyerjük meg nagy hadvezértünk számára ezen csatát, s ne tágítsunk e talpig becsületos magyar hazafi mellől.

Éljen!

Kolozsvárról, január 16. 1868.

Több Vetter-párti választó.

Ezen falragaszra báró Kemény Géza az „Unio” vasárnapi számában igen helyes megjegyzéseket tett, u. m. a valóságban egy képviselőjelöltet, hogy „nem szokta magát áruba bocsátani”, mi soha kétség tárgya nem lehet, oly dícséresi mód, mit szegény papírra tenni; azon állítás, hogy Vettert „az egész ország ajánlja nekünk”, képtelenség, Tisza Kálmán ajánlotta, de ő sem mondhatja magáról „l' état e' est moi”, azaz, hogy ő az ország; az egész felszólítás inkább igaztásra, mint capacitatióra van számítva, s ezikkirő hazánkba óva int a költő szavaival: „ámde megjegyezd, hogy fölzaklatni és kormányozni más!” stb.

Mi e falragasznak csak egy tételére teszünk megjegyzést, s ez:

„fiainkat, ha besorozzák katonának, most is kiviszik az országból.”

Mire való az eféle igazítás, midőn a valóságban éppen az 1848-iki III. törvényezik 8-dik cikkelyére hivatkozhatunk, a hol „a magyar hadseregnek az ország határain kívüli alkalmazásáról” van szó?

Örökké hangoztatni az 1848-at, még pedig azon ildomtalan modorban, mintha arról más tudni se akarna, s aztán ébresztgetni oly reményeket, mik maguk az 1848-iki törvényezik által nem igazolhatók, megbocsátható-e ez? Ámítsa önmagát a kinek tetszik, de tovább menni csakugyan lelkiismeretbeli kérdés.

Helyes és kegyeletos dolog volt-e Tisza Kálmán, a politikai pártvezérnek; nevét választási mozgalmaink hullámszába közt a korteskedés serpenyőjébe dobni? erre elmondunk nézetünket a mult számban egész kegyelettel a név iránt.

A „M. Polgár”-ban az a felelet, hogy Tisza Kálmán helyén van helyi pártküzdelmek arenáján. Szolgál tudásul!

A szabadelvű jobboldali párthoz tartozó polgártársaink holnap, szerdán délután 3 órakor fogják a redoute-teremben megtartani ünnepélyes követjelölési közgyűlést, midőn a valamennyi városi tizedek értekezletei által már elfogadott képviselőjelölt, ékesen szóló tehetségéről országosan ismert Nagy Péter polgártársunk beszédet fog tartani.

A terembe csak szavazatra jogosult választópolgárok léphetnek; a közönség számára azonban a karzatok nyitva állandanak.

Figyelmeztetés. Polgártársak! Még a mult választási mozgalmak alkalmával figyelmeztett köztszeteletű polgártársunk Sámí úr, hogy a szent szabadság nevében az emberek egyszer is, máskor is sok sajnálatos visszaélést követtek el.

Nem ok nélkül mondta.

Most az átkos pártoskodás vak szenvedélye

néhány embereket ismét ilyen visszaélésekre csábít.

Tudjuk, hogy a választás után kijózanodva, pirulva fognak lelkiismeretük előtt állani az ilyenek, mert lelkiismeret nélkül embert nem képzelünk.

Hagyjuk tehát, hogy folytassák szerencsétlen munkájukat.

Csak egy ellen tiltakozunk polgári életünk

nyugalmanak szent érdekében.

Azt terjesztik ugyanis némely rossz akaratnak, hogy a választópolgárok egy része az ellenkező nyilatkozat csöcseléknek tekinti s megbotránkozva olvassuk a „Magyar Polgár” című baloldali lap vasárnapi számában már kinyomtatva is, hogy éppen a jobboldali párthoz tartozó polgárok lennének oly elítélő valók, hogy polgártársaikat a „csöcselék”-nek nevezték volna.

Lelkiismeretlen ráfogás ez, polgártársak, s az nem a vélemény tisztességes módoni megnyerésére van számítva, hanem számítva van a pártidő észítésére, polgártársaink egyik részének a másik elleni felingerlésére s eképp a legveszedelmesebb gyűlölködés felébresztésére. A hírlapi cikkek így van aláírva: „egy választó polgár.”

Akárki legyen, mi városunk nyugalma szent, a szólásszabadság jogának gyakorlására méltó

polgártársunknak nem ismerjük el, s intve intünk mindenkit, hogy óvakodjék efféle veszedelmes, igaztató szövegekre hallgatni.

Kolozsvár, január 20-án, 1848.

Több választópolgár.

A balközéphez tartozó polgártársaink vasárnap délelőtt a redoute-teremben képviselőjelölési gyűlést rendeztek. A terem megtelt választókkal, és nem-választókkal, kiket a kíváncsiság odavont. Méltóságos Tisza László úr kiküldetve elnöknek, beszédet tartott, s elnöki jogát — alkotmányos szokás ellenére — úgy gyakorolta, hogy nemcsak elvekről beszélt, nemcsak irányt jelölt, hanem candidált, beszéde végén névszerint ajánlván Vettert, mielőtt valaki a választópolgárok közül nyilatkozott volna. Még beszédet tartott Sámí László tanár, kinek beszéde reméljük nyilvánosságra jöved, s akkorra tartjuk fenn: ezen tisztelt polgártársunkhoz egy kérdést intézni, melyről most önmegtagadással lemondunk. K. Papp Miklós azt magyarázta, hogy Vetter jól beszél magyarul, s okmányokból ki tudja mutatni, hogy 1848-ban is jól értett Erdély iránt. S ezzel Vettert, ki — legyen szabad csupán ez egyszerű megjegyzést tenni — ki a mi erdélyi viszonyainkat, polgári intézményeinket nem ismeri, nem ismerheti, kiküldötték Kolozsvár városa baloldali választóinak képviselő-jelöltjéül, megjelenezték, a mit, mint jó hazafi, meg is érdemel, s ezzel, a párt bizományt nevezvén ki a választás napjára a rend és csend fentartására, a gyűlés eloszlott.

— A „M. Polgár” vasárnapi számában egyebek közt egy „Halljunk szót!” című cikk is jelent meg. Igazán szó és szó fia péle méle; egy hasábnál ugynevezett „naseweis” tudáskodás megparikázva gyanúsított célszások, ferditések és szurkálásokkal, a mik rossz lélekre igen, de szellemre s az alkotmányos pártküzdalem valódi céljának fel-fogására nem mutatnak. Aláírja „egy protestans és nem kalvinista.” Tehát unitarius vagy lutheranus? Ezt akarja affectalni? Legyen! A dolog ez: mi a kolozsvári választási mozgalmakról merőben objectív közleményeket adtunk több számon át, ekkor a „M. Polgár” egy általános visszatetszést szült indiscret cikkben felszólította köztszeteletben álló képviselő-jelöltünket, Nagy Pétert, személy szerint, hogy ismerje kötelességének visszalépni, mert ilyen meg amolyan hátramaradás lesz egyházára nézve, ha képviselőnek Pestre megy, szóval ama lap valódi érdekek esiklandozásához kezdett, mire megmondtuk, hogy: ez nem járja, s országgyűlésünk reformokkal foglalkozva, melyek az egyházi autonomia kérdéseit is érintetik, Nagy Péter ép akkor teljesíti kötelességét egyháza irányában is, ha elfogadja a jelöltetést. Tehát csak azt tettük, hogy azon szempontból is, mely túlról gyöngédtelemtől érintett, indokoltuk a jelölést. Punctum! Nó most eléáll ez a „halljunk szót!” s azt akarja ránk fogni, hogy ezzel azt mondtuk, mikép a képviselő nem országos képviselő, hanem csak a municipium követe, mint volt 1848 előtt, s a vége az, hogy „tanulja meg” ezt meg azt, hallja kend „Közlöny.” Igazi kisszerű bojtorkodás. De hiába! A „Közlöny” meg Nagy Péter ellen van írva, s az a balközép kolozsvári organumában eo ipso kiadandó, ha még egyszer oly szegény lélek szüleménye is.

Mint halljuk ugyancsak vasárnap délután a szélső-bal is megtartá értekezletét s e párt emberei, a kik Bernáth Albertet éltetik, kimondták, hogy senki kedvűt se lépnek vissza az alkotmányos küzdéstről. Programszerű felhívás kibocsátása határozott el, melyben az legyen hangsúlyozva, hogy az igazi magyar politika az, melyet a szélső-bal hirdet, s Tiszaéktól épp oly távol állanak, mint Deák Ferenczétől.

E szerint mind a három párt önállóan megküzdeni készül, s leszámítva az árnyoldokat, a kolozsvári választás érdekes alkotmányos actus lesz, ugy látszik.

Pest, jan. 15. 1868.

A delegatiók e hó 19-re össze vannak hiva, s a közgyűelem ma általánosan az osztrákok fővárosára felé irányul, hol a magyar miniszterek nagyobb része is a tulsó fél miniszteriumával folytonos tanácskozások tart a delegatiók elébe terjesztendő kérdések fölött.

A magyar és osztrák szövetekezett birodalom alkotmányos befolyását az európai kérdésekbe most kezdi meg s a „vörös” könyv készül már, a mely a diplomaticus

okmányokat tartalmazza, s kideríti azon politikai magatartást, melyet utóbbi időkben a külügyi kormány a fennforgó kérdésekben követett.

A mint Beust egy nyilatkozatából s Ausztria viszonyaiból is következtetni lehet, a birodalom küldiplomatiai ügyei oly irányban vezették, hogy minden összekocczanás a szomszéd hatalmasságokkal kikerülve legyen, s élvezhessük a lehető béke azon malasztját, mely nélkül regeneratiók szinte lehetetlenné válna.

Ezen békés kilátásokra mutat azon mind élekenben felmerülő hír is, miképp a gyakoribb miniszteri tanácskozások eredménye leendene az, hogy a hadibudget az eddigi 80 millióról 56 milliónyira szállíttatnék le, a mi által még Ausztria is mentve volna a deficitől, a mi két évtized óta soha sem történt, Magyarország ezen költség-kevesbítéssel nem csak deficit nélkül vinné ki a jövő évet, de képes lenne jövedelméből pár milliót productiv célokra is fordítani, a mi miniszteriumunknak igen szép elégtétel lenne.

Igaz, hogy a katonaleszállítás ezen hírt bécsi lapok újabb tudósításai kétségbe hozzák, sőt állítják, hogy a hadibudget 30 millióval emeletnék, a mi elég szomorú hír, oly értesítésből azonban, melyet hitelesnek tartunk, okunk van e hírből kételkedni.

Az anyagi haszon mellett, a mely a béke lehető feuntartásával mind reánk, mind az osztrákokra háruland, jelentékeny lesz azon erkölcsi haszon, hogy mind a két államterület alkotmányos létének új inauguratiójával a népre nézve egy beálló jobb és boldogabb lét terére lépik, s hosszas áldozatok, küzdés és sanyargatás után egy szabadabb lélekzetet véve, mindnyájan törekedhetünk előre a nemzeti és egyéni jólét kifejlesztésében.

Azon lapok, melyek a delegatio elméletének gyakorlati megpróbáltatását sem várhatva be, heves ellenszenvökben ezen követítő intézményt élet-halálra kárhozták, némi látható kárörömmel kaptak a híren, hogy a közösgyi törvények magyarázatában immár is lényeges difficultás állott volna elé, s a közös miniszterium, a mely etörvény értelmében éppen úgy magyar, mint osztrák, magának vindicalná az államadósságok kezelésének feladatát, a melyre nézve pedig a magyar törvényhozás minden solidaritást elutalt magától, s kinyilatkoztatá, hogy az egyedül az osztrák tartományok adóssága, kiknek a magyar állam csakis segélyt nyújt évi járulékaiban, a kamatok fedezésére.

Természetes, hogy ezen alap kezelése teljességgel nem eshetik a közös miniszterium ressortjába, mert ezáltal a magyaroktól olyasmi követeltetnék, a mi az általuk kimondott solidaritás elutalásával ellenkeznék, s a magyar állam az osztrák államadósság költségeinek kezelésébe befolyna, holott ő általánosan ajánlott meg, a mely némely szükséges kiadások kezelését is szemelött tartotta.

Hogy akarta-e a közös pénzügyminiszter e teendőket magának vindicalni, azt nem tudjuk, az újabb hírek szerint azonban ezen egész hír alaptalan. És ez igen kellemes reánk nézve, mert bizonyos, hogy ellenkező esetben a magyar országgyűlési összejövetel kikerülhetlen volna, s mi oly kormányzattal solidaritásban nem lépnénk, a mely, mint Klopstock ördöge, ha egy hajszálunkat kezébe csiphte, annál fogva egész üstökünket markába akarná szorítani.

A közösgyi törvények által Magyarország a concessiók legszélsőbb határáig ment, csak egy hajszálnyi demarcatonalis vonal választja el országos függetlenségünk a birodalom közösgyébe való beolvadástól.

Ennek a Deák-párt teljes öntudatával bir, s így a kimondott eszmék s viszony határain túl többé egy hajszálát sem engedhet, s ha valahogy túl akarná ezen sodorni, kész lenne a béke és egyetértés művét összezavarva látni, hogysem a haza függetlenségét kockáztatni.

Mondják, hogy a közös pénzügyminiszter fennebbi követelését a magyar miniszterium erőlyes ellentmondása hiúsította meg, ha ennyi volt is a dologból, mi sajnálnók azon kormány osztrák irányu kapiságát, a mely hivatva van semmi különbséget nem

tenni az osztrák vagy magyar érdek mellett buzgalomban, s amely, ha ilyest kísértene, a magyar delegatio bizonynyal nemcsak kérdőre vonhat, de a közügyre szükséges pénz megtagadása által az alkotmányos kormányzás vitelére képtelenné is tehet.

És éppen ez tünteti ki a delegatio intézményének jelentékeny horderejét, melynél fogva a magyar az európai ügyekbe azon befolyás legnagyobb részét visszavívta, a melyből három század óta törvényes és természetesen jogai daczára kizárva volt.

A balközép pártszakadásának létező tanubizonyosága, a „Hazánk“ című lap megjelent s kemény csatározást kezdett a szélsőbal ellen, melyben azon agitációkat, a melyek a megyék s városokbani izgalmak fejlesztésére irányulnak, igen komolyan, sőt erőleesen kárhóztatja. Mondják, hogy a balközép mérsékeltbb része már régóta nincs megelégedve azon gazdálkodással, a mit Madarászék dühös tulszái követtek el a megyék fölzaklatására, de közegek a „Hon“ igen gravitált ezen szélsőbb irány felé, s egy mérsékeltbb, valóban alkotmányosb ellenzéki iránynak áthatott közege lenni képes nem vala. Ez volt oka, hogy a „Hon“ irányá sokkal tulszárnyalta szélsőkódésében a balközép verzerfériainak parlamenti magatartását, s inkább azon nézeteket tolmácsolá a baloldalon, melyek a parlamentben is kevesebb és szélsőbb irányoknak tünnek fel.

Most a balközép ezen szélsőbb elemektől külön vált, a kik, habár tiltakoznak az ellen, hogy a szélső-balhoz tartoznának, tagadhatlanul annak erejét nevelik.

A balközép a midőn a szélsőbal irányá ellen tiltakozik, egyszersmind visszaadja a kölesont a Deák-pártnak, s valamint a „P. Napló“ egykor visszautasítá azt, hogy a jobbközép fusiót akarna a balközéppel, úgy most a „Hazánk“ is visszautasít minden hieket ilyenmő fusióról. Hanem ma már tagadhatlanul van két pártunk, a mely a kérdések részleteiben eltér egymástól, de egymást őszintén becsülni tudandja.

Dózsa D.

A septemviratus erdélyi osztálya.

Az „Esti lap“ban olvassuk, hogy jan. 13-án délelőtt a kir. curia teljes ülést tartott, — az ország-bíró Majláth György diszruhában jelent meg — s különben rendesen komor arczán az ünnepléesség mellett a vidámság egy vonása volt észrevehető, mely, mint egyelőre jellemző a bekövetkezendő ünneplés eseményt, a septemviratus erdélyi osztályának tagjai ugyanis ez alkalommal tették le esküjüket. Legelőször is felolvastattak a kinevezési okmányok, azután az osztály szervezésére vonatkozó igazságügyi miniszteri rendelet.

Ezután a vezérő tanácsos Papp László s a többi tanácsosok Agyal, Bömches, Ocsvai Ferencz, a segédtanácsosok Biró Miklós, Plecker József, tanácsjegyző Gallu József és a kezelési személyzet rendre tették le esküjüket. Mindnyájan disz magyar ruhában és kardosan jelentek meg, az esküformát a curia egyik főpapi tagja olvasta s midőn ennek vége volt, Majláth György ország-bíró alkalomszerű beszéddel üdvözlé az erdélyieket. Az ország-bíró szavaira Papp László felett ékes magyar nyelven, köszönetet mondott azon szives fogadtatásért, melylyel mindenfelé találkoztak, melegen nyilatkozott az unio eszméje mellett s ünneplés igéretet tett, hogy mindnyájok legfőbb gondját az igazság pontos, méltányos kiszolgáltatása képezi.

Tagadhatatlan, hogy alkotmányos életünk új korszakának ez egyik legnevezetesebb napja, mert e napon az erdélyi unio nagy kérdésének egyik legfontosabb ága teljesen megoldva áll előttünk. Az igazságszolgáltatás az államélet egyik legfontosabb mozzanata, e részben a mohácsi vész óta Erdély mindig külön volt szakítva az anyaországtól, míg a tegnapi ünneplés esemény újból egy esíté a szétszakított részeket. A biztos jövődönnek mind több záloga kerül kezeink közé, sorsunknak mindig hathatósab ön urai leszünk s a nemzet bízalommal helyező önállósága e drága kincsét azok kezébe, kik ez idő szerint az igazságszolgáltatás nagy művének vezérletével vannak megbízva.

Az 1848-ik évi vágyak egy lépéssel ismét közelebb jutottak a teljesülés felé és mi nem véletlennek tartjuk — nem is kárörömmel — de nemzetünk nagy eszméinek győzelme iránt érzett tántoríthatlan hittünk nyílt őszinteségével említjük fel, hogy a gondviselés önt kezét látjuk azon körülményben, hogy ez emlékezetes nagy nap hősei, két egymással ellenkező, de egy-egy időben mindenik hatalmas párt főfő vezérei Majláth György és Papp László a nemzeti közvélemény hatalmas árjában az 1848-ik nagy eszméket végrehajtó hazafiasság tetekre buzdító szent terein találkoztak. Talán még egy esemény se mutatta ennyire az igazság absorbeáló, átalakító s minden érdekeket kiegyenlítő hatalmát, mint ez, midőn a régi conservatív iskola egyik főbajnoka az álmadozó centralizmus egyik vezérért új hivatalába ígatta.

Mi bízalommal s a rokonszenv eltagadhatlanul

érzéssel állunk e jelenet mellett és ilyenkor a jövőbe is csak reménnyel tekinthetünk és reményeink főtámasza az 1848-ik eszmék kétségbevitelmentes életrevalósága, és az életrevalóság ellentétlathatlan hatalma!

Az urbéri ügyek körüli némely legsürgősb teendőkről.

II.

Nem csak a mult cikkben már említett véleménykülönbségekre adott alkalmat az urbéri pá-tens 16-ik cikke.

Igy például ezen cikkelyből némelyek azt kísértették meg kimagarázni, hogy csak a faluban benn levő majorság-ház-helyek lehetnek megválthatas tárgyai, de a külsők nem.

Ezzel ellenkezőleg mások azt állították, hogy e cikkely szerint csak a prédiomokban fekvő, vagy valamely egyes külső majorsági földre épült, ház-helyek mondhatók telepítéseknek, s tehát csak ezek megválthatók.

Szembem ezekkel sokan azon legelterjedtebb, s főleg ma már általános elfogadottnak nevezhető állítást védették, hogy legyen belső vagy külső, faluban vagy prédiomban bárhol fekvő a majorsági föld: egyik mint másik esetben egyiránt a szolgálmanysok kezén marad, ha különben a megválthatóság egyéb feltételei is nem hiányoznak.

Támogatták ezt azzal, hogy a 16-ik §-nak sem eredeti német szövege, sem pedig magyar és román fordítása nem tézen különböztetést prédiális vagy falusi, külső vagy belső allodialis helyek között, hanem csak ezen általános értelmű kitétel használja „majorság-földek“ (Gründe), holott ha kívánta volna megkülönböztetni, ezt nyilván kifejezte volna.

Támogatták továbbá azzal, hogy köztudomás szerint, a települőknek rendesen nem csak belső, hanem külső földeket is volt szokás adni.

Végül felhozták érvül azt is, hogy Erdélyben sehol sem volt szokásban, hogy ugyanazon földes-úrtól átvett majorsági belső telekért külön, s a külsőkért ismét külön szolgálat tétessék; minél-fogva azon esetre, ha a 16-ik § csak a beltelket mondaná megválthatas tárgyának: akkor bizonyosan kellene említsenek lenni a páten azon határozma-nyaiban, melyek a megválthatas módzatairól szólnak, a felől is, hogy (tekintve, miképp a majorság-földek váltsága kiszámításánál nem a terület, hanem az azokért tett szolgálmaný mennyisége vétetik alapul) mily kules szerint külön kiszámítandók azon szolgálmanýok, melyek az eddigi külsőért belsőért együttesen tett szolgálmanýokból csupán a megváltható beltelekre esnek? főképpen pedig ki kellene fejezve lenni annak is, hogy magok a külsőségek a zsellér által a földesúrnak visszaboc-sátandók; effélékről azonban az egész nyiltparancs-ban egy általában semmi szó sincsen, mely körül-mények kétségtelen bizonyítékakul szolgálnak annak, hogy a páten s a megválthatóság tekintetében külső és belső, falusi vagy prédiális hely között semmi különbséget nem szándékozott tenni.

De folytatom már tovább a 16-ik § különböző értelmezése példait:

Voltak, kik az urbéri nyiltparancs 16-ik cikkelyét a 18-ik cikkel, a nyiltparancs állítólagos szelleméből kivontnak mondott okoskodások alapján összeköttetésben értelmezték, s azt állították, hogy azon majorság-telek és külsőségek, melyek 1819 január 1-sőjétől 1848 január 1-éig nem voltak mindvégig folyton folyvást zsellérek kezén: meg nem válthatnak; mert nézetüköz képest a megválthatóságnak egyik — bár a 16-ik cikkben nem is említett — lényeges criteriuma az, hogy 1819. január 1-től 1848. január 1-éig az ilyen majorság-földek, mindig zsellérek kezén lettek legyen; hoz-zá tették azonban, hogyha szinte nem ugyanazon egy curialista birta is, ezen időköz alatt azokat, azért mégis megválthatók, azon legutolsó birláló által, kinek kezén azok 1848-ban tanáltattak.

Mások még tovább mentek (jóllehet ezek sem tudtak azon kérdésre felelni, hogy hol van meg-írva a 16-ik és 18-ik cikk együttesen magará-zandósága) tovább mentek mondom, azt érösítvén, hogy birta legyen bár 1819. január 1-étől 1848. január 1-éig szolgálattevő vagy taxa fizető ember, azon majorság-földeket, de hogy ha nem ugyan-azon család tagjai birták azt, egyik a másik után lekövetkezve, hanem változott a zsellér a telekben, akkor sem az azelőtti, sem az 1848-iki birláló azok megválthatásához nem bir igénynyel. — Hogy azonban honnan meríték ezen tudományukat? azt fősvények voltak másokkal közölni.

De ez sem még minden, mert hallottam oly magarázatát is, a 18-ik cikkel összeházasított 16-ik cikkelynek, melyhez képest csupán azon hosszú élettél megáldott zsellérnek volna joga a majorság-telek külső és belső járuléka megválthatá-hoz, a ki 1819. január 1-től 1848. január 1-éig szakadatlanul ő maga tartotta azokat kezén.

Azokkal szemben, a kik a páten 16-ik §-sát a 18-ikkal összeköttetésbe magarázták, számosan találtattak, a kik (arra hivatkozván, hogy a 16-ik cikk a majorság-helyéni telepítvényesekről szólt,

a kik közönségesen curialistáknak vagy zsellérek-nek nevezetnek, a 18-ik cikkely ellenben — annak szavaiból láthatólag — csupán a némely volt jobbágyok [németül Unterthanen] kezén urbéri tenutumaikon kívül találtató egyes majorsági földekről beszél), ebből kiindulva megtámadták amazok állításait, és tagadták, hogy e két cikk, mint egészen külön tárgyra és különböző viszoyu emberekre vonatkozó, egymással helyesen kapcsolatban értelmezethessék; mert miután a 18-ik cikk, csupán a jobbágyokról, a 16-ik ellenben csak is majorság-földöni telepítvényesek-ről szólt: e két § csupán azon egy esetben lehet egymást kiegészítőleg értelmezhető, ha a 18-ik §-ban előforduló „jobbágy“ elnevezés alatt nem csak a tulajdonképpeni volt colonusok, hanem a majorság-földre települt ugynevezett curialisták, az-az a zsellérek is érthetők volnának; de minthogy e két különböző fogalom egy elnevezés alá nem jöhet, önként következik, hogy e két külön tárgy 16- és 18-ik § sem hozható egymással közös értelmezésbe.

Ezen a 16-ik cikket a 18-ikkal összekötők és a 16-tól önállóan magarázók között, főleg az utóbbiak részéről nagy elkeseredéssel folytatott tüzes vitatkozások közben, emezek szemökre hány-ták amazoknak, hogy a két cikk összekötése által czéljuk nem egyéb, hanem az, hogy miután a 18-ik §. a jobbágyoknak a kezökön találtató egyes ma-jorság-földek megválthatását esetleg csak azon fel-tétel alatt engedi meg, ha azokat 1819-dik január óta már kezökön tartották; ennélfogva ha e 18-ik §. a 16-ikkal kapcsolatban hozatik, akkor a curialistáknak is csak azon esetben lehet megválthatiok a kezökön létező majorság-földeket, habogy azok már az 1819-ik január 1-én is kezökön találtattak; holott e nehéz feltételt a páten s a jobbágyok kezén levő egyes majorság-földek megválthatása fel-tételül némely esetre nézve a 18-ik §-ban kiszabja ugyan, de a majorság telepesek kezén létező allodi-urak megválthatósága feltételül azt sem a 16-ik, sem a 18-ik, sem pedig más cikkelye a páten-nek teljességgel nem szabja ki, ámbár ha a páten készítésekor az szándékolatott volna, hogy a ma-jorság-helyre települt zsellérekre nézve is a meg-válthatas az 1819-ik birtoklás feltételéhez köttes-sék: ez esetben éppen úgy beigtattatott volna e feltételt a 16-ik cikkbe, mint beigtatván abban a megválthatas többi ott megirt feltételei, és mint a hogy be van írva e feltétel a jobbágyoknál levő egyes majorság földeket illetőleg a 18-ik §. szö-vegébe.

Szemökre vetették, hogy bezzeg a hol a 18-ik és 16-ik §. összekötésével a zselléreknek (curialis-táknak) megnehezíthetik azt, hogy valamely major-ság-föld megválthatóságát kiáltathassék: ott rö-gtön készek a 18-ik §-ban előforduló „jobbágy“ el-nevezés alatt a majorság-földekre települt curialista zselléreket is érteni; ellenben a hol a páten ötödik szakaszában javalmakról van szó, melyekben „a volt jobbágyok részesítendők“, mint például legel-tetési, faizási-jog, erdőosztalék stb.; ott (daczára annak, hogy a majorság-helyre települt curialisták-ról szóló 16-ik cikkel a volt jobbágyokról szóló 18-ik cikket csak is úgy lehet észszerűen össze-kötni, ha a jobbágy név alatt a curialisták is érte-thetnek) nagyon őrizkednek azon ötödik szakasz cikkeiben használt jobbágy elnevezés alatt a curia-listákat is érteni, mert különben ezen zselléreket is oly javalmakban kellene részesítenők, mint a milye-nek a jobbágyokra nézve megszabva vannak. Eképp tehát csak akkor hajlandók a jobbágy elnevezés alá a curialistákat is befoglalni, a hol ez az utó-biakra nézve hátrányos következzésekkel jár, de az olyan §§-nál, melyeknél előnyére volna a (curialista vagy zsellérnek nevezeteni szokott) majorság tele-peseknek, hogy ők is a jobbágy név alá soroltas-sanak, ott már legkevésbé sem hajlandók jobbágy név alá ezen majorság-telepeseket is beleszámítani.

Ugyancsak ezek, kik a 16-ik §-t önállóul magarázták — annak tanusítására, hogy a 16-ik cikk a 18-ikkal kapcsolatban nem értelmezhető — azon további érvet is felhozták, hogy Erdély össze-vissza zált urbéri viszonyai között, hol egy urbéri szabályozás, ezen zavaros állapot rendezé-sére 1854-ig soha sem történt: teljességgel nem létezett semmi egészen biztos alap annak meghatá-rozására, hogy mely föld allodiatura, s melyik co-loniatúra? A mely körülmény figyelembe vétetvén, az 1854. június 21-iki legm. urbéri nyiltparancs csak az által látta megoldhatónak a kérdéseket, miszerint kimondotta, hogy a földesurak és szolgál-manýosok között pertárgyat képező földeknek ma-jorsági vagy jobbágyi természetűsége megítélésénél az 1819-ik év január 1-ső napja egy epochát képező válnapnak tekintessék, oly formán, hogy minden föld, mely ezen válnapon a földesúr által használ-tatott (lett legyen az annakelőtte bár mennyi ideig szolgálmanýos kezén, s volt legyen az előtti bármily valódi jobbágy-föld) elvesztette netalán birt coloni-cális természetét s allodiaturának tekintendő, kivé-telnek csak a páten 5- és 6-ik cikkelyében em-lített esetekben lehetvén helye; és más felől pedig min-den olyan föld, mely már az 1819-ik január 1-én urbéres kezén találtatott (ha szinte még egyszer oly tiszta allodiatura is volt az előtti) ipso facto coloniatúrának tekintendő, kivéven, ha a Hármas könyv első része 40-ik cizimében előadott módon maga rendén udvarosított.

Minélfogva tehát (és tekintettel azon gyakor-latra is, miszerint a jobbágyok és curialisták nem újévben szoktak telket változtatni, hanem Szent-György napkor költözködtek) már azért sem lehet a zsellérre nézve a kezén levő majorság-földek 1819-ik évi január elsőjéni birtoklásának kimutatása a megválthatóság feltételül kiszabva, mert ha az bebizonyították, hogy 1819. január 1-én már oda volt települve, és birta a majorság-földeket (még pedig nem eselédber képpen, nem is valóságos haszonbérben vagy zálogban, hanem szóbeli vagy írásos szerződéssel megállított vagy pedig az az-előtt is divatozott szolgálatra vagy azt helyettesítő taxára): akkor azokat nem mint megváltható ma-jorságiakat, hanem mint a kincstár által kárpótlandó urbériséget követelhetné maga részére kiáltendők-nek.

Levelezés.

Gyula-Fehérvár, jan. 12. 1868. (Tisztújítási mozgalmak.) Folyó hó 9-én városunkban közgyű-lés tartott, mely némely tárgyra nézve a már megkezdett tisztújítási mozgalmak kifejezése vala.

Kovács Elek h. főbíró megnyitó beszédében jelzi azon örömdetes tényeket, melyek közt az új év ezen városra nézve beköszöntött, kiemeli a fo-lyamatban lévő tisztújítás fontosságát s kilátásbeli kedvező sikerét, örömmel mutatja be azon fensőbb intézkedést, melynél fogva a törzshivatali szakmák elválasztása engedélyezve lévén, az újévben nemcsak alkotmányos, hanem könnyebb, pontosabb s gyor-sabb ügymenettel és administritióval nézünk szembe.

Erre nézve fölolvastatik a kir. biztos ő nmít-gának azon leirata, melyben a közgyűlés multkori és e lapokból ismert indítványaira, illetőleg kérvé-nyekre foglaltatik legkivánatosabb válasz. Engedé-lyezve lón ugyanis a) az, hogy a törvényszéki elnök-ség, melyet eddig a h. főbíró czim alatt hivatalos-kodó egyedül elnök vitt, a jelen tisztújítás alkalmával betöltendő leszen, valamint az is, hogy az 1848-ik alkotmányos alap szerint ezentul a tanács elnök — polgármester, a törvényszéki elnök — főbíró, a rendőrigazgató — főkapitány, hi-vatali osztálya pedig kapitányi hivatalos lévén fog nevezetelni és cizimeztetni, engedélyezve lón b) a törvényszéki osztály részére a kérelmezett 5000 frtnyi segélypénz a kir. pénztárból. A városi pénz-tár e kisegítettése egyébiránt igen méltányos azon publica administritió és különféle illetékek kamat-ja gyanánt, melyekkel a város is az állam jogügyé-hez és a kir. pénztárhoz járul.

Olvasatott továbbá gr. Péchy Manó biztos ő nmít-gának közönnő átirata, melyben nagyrúri nyá-jassággal ad kifejezést annak, hogy Fehérvárnak, a nemzeti mult anyagi dicőségével bíró városnak, melynek a jövőben is oly fontos és központi fel-adata van, mindig szerencsésnek tartja magát, méltó polgára lehetni.

Még némi hazi ügyek elintézése után a gyű-lésnek vége lón.

Január 6-án végezte be az összeíró bi-zottság munkáját. Összesen mintegy 600 választó iratot össze, melynek 2/3-a román.

Jan. 11-én a reclamatiókra szánt idő járt le. A legintelligensebb rétegből 9 szavazó kitörül-tetett a törvény azon szigorú értelmezése folytán, hogy még nincs egy teljes esztendeje az illetők e városbani működésének. Nem hiszem, hogy az 1848-ik törvény eszritje ezen célt szándékolta vol-na. Egyébiránt, mint a multból tudjuk, a mi bizott-sági tagjaink sem mindig ily dracói szigorral jár-tak volt el.

A tisztújítási pártok régóta szerveződnék; az ezek által összeírt névsorok a városi képviselő-testületre nézve, már régóta sürgönyöződnék egyik zsebből a másikba. E listákban természetesen diffe-rentiák, hiányok és aránytalanságok merülnek föl; szándék volt tehát, azokat a pártclubbok egy közös értekezletén kiegyenlíteni; de ez értekezlet mind-eddig még nem ált össze. Ezen mulasztás onnan látszik eredni, hogy a pártok még nem bíznak elég-ge önmagokban; ezt tanusítja a polgárok közt még mindig észlelhető zárkózottság, feltékenység s innen eredő hangtalanság, melyben a polgárok arcza, mint ugyanannyi karcu kérdésekkel vonulnak el egymás mellett. Különben e tisztújítási fontoskodó pártok tájékozódása és megállapodása sokat nyert azáltal, hogy a főbírói állás is engedélyezve lévén, már nem egy, hanem kettő, sőt a kapitányt is ide-véve, három cardinalis hivatal fölött lehet a con-currensnek osztakozniok. E szerint mint már ki-vehető s újnyi bettkkel kiállított falragaszok is hirdetik, polgármesterségre pályázik Török Da-niel úr, e város jelenlegi orsz. képviselője; ugyane hivatalra concurreál Dánffy Károly úr, országgyű-lési korábbi képviselőnk, főbírószágra Kovács Elek, jelenlegi h. főbíró; e két utóbbi pártja nem ragasz-tott ki placatokat.

Ezen pártok alakulása, czéljai és működése-ikről majd az eredmények beálltánál sokkal bizto-sabb és nem is lesz oly kényes, mint most, véle-ményt mondanunk.

Ugyan ily tartózkodással lehet nyilatkozunk t. szerk. úrnak azon kérdésére is, melyet multkori tudósításom alkalmából az alkotmányos restauratió eddigi késésének okára nézve subrósaileg tett. Mi késleltette tehát e város alkotmányos restauratióját s a provisoriumi nyüg lerázását: „ezen derek vá-

ros ismert alkotmányos érzelmi polgárai-e, vagy kormányintézkedés: Szerk. úr e dilemmát lehetetlen, illetőleg bihetetlennek tartja; pedig a mostani körülményeket s pártjaink határozatlanságát tekintve, az legvalószínűbb, hogy újjászerveződésünk elkészüléséig az ide kinevezett kormányközvetítő és e várossal vezető polgáraitól kellett és pedig egyformán származnia.

T. I. F. J.

Ausztria.

Bécs, jan. 17. A mai „Presse“ látszólag jó forrásból azt a hírt meríti, hogy a hadi budget, beleértve a tengerészetet is, 80 millióban állapított meg.

Azon valószínű esetre, ha a delegációk lehúzások mellett erősen állanak, a kormányzattal azon megállapodás jött létre, hogy a száraz hadseregnek 3 1/2 millió levonására beleegyeznek. Az egész bir. budget 83 millió. A hadi budgetbe valami 30 m. extra ordinariát vettek föl hátultöltőkre és várépítésekre.

A bankdirectió közgyűlése elfogadta az igazgatóság azon indítványát, mely szerint: a közgyűlés felhatalmazta a bankigazgatóságot, hogy bizottmányt küldjön ki a kormányval való alkudozásra, kárpótlás kieszközölése, és előleges egyezkedés végett az 1863-ki egység megváltoztatását illetőleg.

KÜLFÖLD.

KELET. A porta Párisból figyelemztetést kapott, hogy komoly dolgokra készüljön. Párisban fontos okmányok nyomára jöttek, melyek kétségtelenül bizonyítják, hogy Oroszország a keleti kérdést véglegesen megoldani szándékozik. Azért utasítást kaptak a francia tiszték, hogy a dunamenti várakat újból megerősítsék. Románia fejedelmének Berlinben igen nagy és fölötté veszélyes szerepet jutattak. Oly föltételt szabtak Romániának, hogy 100,000 emberből álló sereget szervezzen, mi azonban a lehetetlenségek közé tartozik. Károly fejedem igen hajlékony eszköz Bismarck kezében s az uralkodásra egyáltalán képtelen. Bratiano pártja kényekedve szerint uralkodik. Napoleon állítólag ki nyilatkoztatta Bukarestben, hogy ha Berlinből fogadnak utasításokat, akkor visszavonja magát a saját keze által alkotott román nemzetiségtől. Lesz-e ennek fogantatja, nem tudjuk. A porta nyakra, főre készült, önkényesek csupa műzümánokból toboroztak, de szép csendesen. A kaukáziai mind fölfigyerezteknek és begyakoroltatnak. A boszniai vilajetek, melyek eddig három dandárból állottak, most nyolczra tétettek. A fűtákat szakadatlan örvonatokkal akarják ellátni. Bulgáriában előkészületeket tettek erős védelemre. Langievicz és Czajkowski tábornokok a dunai vilajethez tétettek. Anynyi áll, hogy csak egynehány hét választ el bennünket a keleti kérdés eldöntésétől.

FRANCZIAORSZÁG. Angol lapok párisi levelezői igen sötét színekkel festik a hangulatot. Azt mondják, hogy a császár tekintélye a luxemburgi ügy óta igen megrendült, hogy a hadseregsszervezés az egész országban elégtelenséget szült, hogy az üzlet pang, hogy a munkások a csekély kereset és a magas árak iránt hangosan panaszkodnak, hogy még a párisi is, noha a kiállítás által sok pénz jött forgalomba, zúgolódva azt állítja, hogy ez csak a vendéglősöknek használt, de nem a boltosoknak és lakásbérletnek, kiknek az inkább kárára mint előnyére szolgált. Az anyagi állapot fölötti panaszokhoz járul a politikai helyzet szűlle hangulat, boszankodnak a császárra azért, mit Mexikóban, Német- és Olaszországban tett vagy elmulasztott. Figyelmet érdemel a „Daily News“ éles megjegyzése, melyet Franciaország dolgainak állásáról mond. „Valjon ezen rossz hangulat — kérde a szabadelvű lap — makacosság-e vagy túlteltség? Vagy talán annak jele, hogy a hosszas ideig szigorú diatára szorított patiens lábadozni kezd? Mi az utóbbit tartjuk valószínűnek, mert nagyon is természetes, hogy a francia nemzet, mely páni félelmében szabadságát feláldozta, hogy azért kegyelmet, nyugalmat és dícsőséget nyerjen, most végül ijedelemmel veszi észre, hogy feláldozta szabadságát, anélkül, hogy dícsőséget, jóllétet, bizalmat, meglegedettségét és kéjelmet nyert volna. Nem Páris egyedül, az egész ország kelletlen a Mexikóban szenvedett szégyen, a Mentánában a chassépot fegyverek által mivel csudatettek, Hausmann parázslásai és azon vérpénz fölött, melyet az országtól újból kértek. A munkások elégedetlenek. Kapnak ugyan foglalatosságot, de a kenyér drága, a házber alig bírható meg, az adó nyomasztó, és azonfölül a legtávolabb helyeken kénytelenek lakni. Mit érdekli az őket, hogy a szabadság sirjában napról napra újabb és újabb, pompás házak épülnek? Valóban — van elég ok rossz hangulatra. A második császárságnak sok és nehéz számolni valója van alattvalóival. Miután mint kártyás élt, végül kényszerítve lesz kártyán vesztett adósságait megfizetni. Csak azt az egyet óhajtuk, hogy a száma elgítésénél ne gyújtassék lángra Európa is.“

A „Patrie“ táviratozott jelentését, hogy Poroszország Franciaországot támogatta a Belgrádba intézett felszólalásban, és hogy Olaszországot illetőleg Porosz- és Franciaország között közeledés jött létre, nagy fontosságu tény, ha valóban, mert ez azt

bizonyítaná, hogy Franciaországnak sikerült elvonni Poroszországot Oroszországtól. Igen jól mondja a „Patrie“, hogy Oroszország nem számít a porta által elkövetendő hibára, sem Görögország terjeszkedési vágyára, hanem egyes egyedül a nyugat-európai hatalmak meghasonlására. A sz. pétervári kabinet tetteinek irányadoul a londoni és párisi légmérőt tekintti. Ha itt nyugalom és béke uralkodik, Oroszország féken tartja tetteire vágyó kedvét, ha háborút vagy vihart jelez, akkor Oroszország kész tüteit kiállítani a sikra. Egy szóval, ugymond az idézett lap, Oroszország ereje Keleten egyedül a Nyugat gyögeségén alapul, és gyögeség alatt értjük a véleménykülönbséget, egyenetlenséget és háborút. Egy magában Oroszország nem elég erős, hogy Törökország ellen háborura vállalkozhatnék. POROSZORSZÁG. Berlinből írják egy bécsi lapnak, hogy a porosz képviselőházban oly hír kering, mintha a kabinetben ismét részleges személyváltozás volna kilátásban. Ugy hírlik, hogy a belügyminiszter és földmívelés miniszterei akarnak kilépni. Már azt mondták, hogy Benigsen fogja átvenni gróf Enlenburg tárczáját; de interpelláltatván, nem akart arról tudni. Magától értetődik, hogy annál nagyobb volt a gyanu. Némelyek állításai szerint egy hét alatt a részleges a kabinetváltozás ténynyé lesz.

A Poroszország keleti tartományaiban uralkodó inséget említettük, valamint azt is, hogy a porosz kormány e nyomor enyhítésére semmit sem tett. Most egy folyamodványról kell megemlékeznünk, melyet egy kerület a képviselőházhoz intézett, s mely így hangzik:

Ezen kerület éhezik, és az államnak telvék raktárai; ezen kerület fázik, és az állam bővelkedik erőkben; ezen kerületnek munkára volna szüksége, és az állam országutakkal és vasutakkal tartozik neki; ezen kerület rögötöni segélyt kíván és pedig nagy mérvben, és az állam készpénz készlete több millióra rug, Napról napra növekedik itt a nyomor, úgy, hogy a magánadakozás nem elégítheti ki. Itt az ideje, hogy bő segélyben részesítse az állam, hogy a nyomornak vége szakadjon.

A „Kreuzzeitung“ állítása szerint azon hír, hogy báró Werther visszahivatott, alaptalan; továbbá jelenti, hogy azon tudósítások, melyek Poroszország és Ausztia közötti barátságos közeledésre vonatkoznak, hitelt érdemelnek.

OLASZORSZÁG. Turinből írják a „Hon“-nak: A végre is létesült miniszteriumot illetőleg lapjaink, mint képzelni lehet, politikai hitvallás szempontjából kiindulva, különféleképp nyilatkoznak. A miniszterialis, vagyis a jobboldali lapok nem győzik eléggé magasztalni párthíveik hazafiságát és áldozatkészségét, mialatt az ellenzék, vagyis a baloldaliak kétségüket fejezik ki az iránt, hogy Codorna s Ribotty képesek lehetnének a módosított miniszteriumnak a képviselőház többségét biztosítani; egyebiránt arról meg vannak győződve, miként a Gualtiero által veszélyeztetett sajtószabadságért Codorna rég ismert elvei bőven keznek.

Ulloa nak a „Nem egység, hanem olasz szövetség“ című munkája Nápolyban lefoglaltatott. Ugyanott köröztenek 5 lírás pénzdarabok, melyek egyoldalán II. Ferencz arcznyomata, másikan pedig Italia czimere ezen felirattal: „olasz szövetség“ látható.

Sienában mult hó 29-kén zavargások történtek. A csend azonban ugyanaz nap helyreállott, a fegyveres erő közbenjárása által, még pedig vérontás nélkül.

A „Nazione“ tudatja, miként Florenzben folyó hó 6-kán a k. nyomda egy része a lángok martaléka lett; a tűzoltó csapat gyors s ügyes működésének köszönhető a tűzvész korlátozottságát.

A Vesuv kitérése korántsem szűnt meg, sőt a legújabb nápolyi tudósítások nyomán állíthatni lehet, hogy a lava-folyam, óriásilag növekszik s vésszel fenyegeti Presina-t és Torre del Greco-t.

Mantovában egy társulat van alakulóban, melynek feladata a párhaj minden módon gátolni.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A nagyméltóságu erdélyi püspök úr folyó évi 166. szám alatt kelt hivatalos értesítésében az erdélyi katolikus statusgyűlés megtartásának idejére vonatkozólag ezeket mondja: Bárba a tél keménységéből még nem sokat engedett, a közlekedés nehézségei mégis annyira elenyésztek, hogy a távolabbi vidékek sincsenek már elzárva püspöki székhelyünkől, s mivel különben is a természet rendjénél fogva a kikelet felé naponta közelebb jutunk, s így reménylünk lehet, hogy ezentúl az utazás akadályai előbbi nagymérvűkben ismétlődni nem fognak: ugyanazért a status katolikus gyűlését mihamarabb megtartani óhajtván, azt mult évi december hó 23-án 2830. sz. alatt közölt nyilatkozatunkhoz híven február 9-kén Isten segédelmével megnyitandjuk. Mit a teljes című meghívott és ígérkezett tagoknak azon tiszteletteljes kérésrel adunk tudokra, hogy anyaszentegyházunk nagy és fontos ügyét előmozdítandók, a fenn kitett napon Károly-Fehérvárt püspöki székhelyünkön megjelenni szíveskedjenek. Károly-Fehérvárt, 1868. január 20-án. Mihály s. k. püspök.

— A magyar vasútkölcshre, pénzügminiszteri értesülés szerint, Pesten és Párisban e hó 28-án kezdetnek meg az aláírások s tartanak febr. 1-jéig.

— A királyi curiánál egy fontos reform történt. A magyar királynak bírói pécéte visszahelyeztetett ismét ősi jogába; eddig ugyancsak régi idők óta a magyar czívert elnyelt kétfélt sasos pécét alatt szolgáltatták volt ki az igazságot a magyar király nevében.

— A „Hazánk“ írja: Bardocz János az 1848—9-diki erdélyi mozgalmak egyik tevékeny férfja száműzetéséből hazatért, Kolozsvárrt szónoklatot tartott, melyből az tűnik ki, hogy hazánk jelen viszonyait nem igen érti.

* Marosvásárhelyi h. ügyvéd Lázár Ádám úr arra figyelemztetvén, hogy a „Herm. Ztg.“ 13-dik számában egy állítólag eredeti tudósításban az áll, mintha ő 1862-ben a „K. K.“-ben a m. v. sárhelyi zsidó sinagoga megrohanása ültetéből az izraeliták ellen nem szabadelytleg irt volna, nevezett ügyvéd úr felhívása folytán kijelentjük, hogy a „K. Közlöny“ ily irányu czíkket nem adott ki soha, s az egész csak ráfogás.

— A kolozsvári királyi orvos-sebész tanintézetnél ideiglenesen megütrült egy tanszékre dr. Brandt József orvos-sebész tudor helyettesített.

— Miksa császár temetését illetőleg tricsztből folyó hó 16-ról írják: A gyász isteni-tisztelet ma fél 8 órakor vette kezdetét gyászlovások és harangzugások közt. Az idő kedvezett. Az utcák és térek, melyeken a menet átment, valamint a nyilvános épületek gyászlobogókkal és gyászjelvényekkel voltak feldisztve. A kikötőben minden hajó zászlóját félfokra huzzák fel. Mindenütt sűrű néptömeg. Beszentelés végeztével 10 órakor megkezdődött a menet, a Molo San Carolót indulva meg, hova a koporsót egy pompás külkopsorban vitték. A Württemberg herceg-tábornok által vezetett csapatok nyitották meg a menetet. A koporsót rendjelek és korona ékíték, s a kocsit, melyen volt, hat pompás ló huzta. Mellette ment a clerus s a városi tanács. Közvetlenül a gyászkocsi után mentek ö fenségek a főherczegek, Tegethof aladmirál, az idegen képviselők, a generalitás s tisztikar, a consulok, testületek s számos kíséret. A menet roppant nagy volt, s katonai sorfalak közt, harangzugás és gyászlovások mellett haladt a vasut felé. Annak végén ment a matrózok testülete s egy hadcsapat. A boltok be voltak zárva, a börze szintén s a lakosság magatartása rendkívüli részvétet tanúsított.

— Az erdélyi muzeum-egylet idei rendes közgyűlését az igazgató választmány folyó hó 4-én tartott ülésében jegyzőkönyvi 5. szám alatt kelt határozat értelmében, jövő február hó 17. és 18-ik napjain fogja megtartani, és a gyűlésre tisztelettel meghívja a t. cz. egyleti tagokat. Helyiségi, óra és tárgysorozat utólagosan fognak közzé tétetni Az igazgató-választmány rendeletére Finály Henrik, egyleti titkár.

— Városi polgár Ofner József és neje Müller Karolina fájdalomtól dult szülői keblökkel jelentik, forrón szeretett egyetlen gyermekük Ofner Máriának élte 18 éves virágzakában, lassu kórtól fölemészítve, folyó január hó 17-én reggeli 8 órakor történt, szerető szüleiére gyászt árasztó kimúltát. Áldás és béke kisenvedett porain!

— Balvégzetes lövés. Temesvárról a következő szerencsétlen esetről tudósítanak egy aradi lapot: A gyárkúlvárosban három család élt a legbizalmasabb egyetértésben. Ünnepek és vasárnap mindig együtt találta őket; így ama végzetes napon is együtt volt már a két barátságos család és csak a harmadik megérkezésére vártak. Beszélgettek, szórakoztak, egyszerre csak elküldte magát a háziúr! „ha jól mulatjátok magatokat, statarialiter agyonlöklek benneteket“, — s ezzel lekapta a falról kétesöví vadászfegyverét. Neje figyelmeztet, hogy „talán töltve van?“ — mire férje e szavakkal: „hová gondolsz!“ az ajtó felé irányza fegyvere csövét, de vigyázatlanul megérintvén ravaszát, az elszűl, s az egész töltés az épen belépő várt barátnőt éri. Előbb mitsem érzett ez, s csak ijedten hátrált a konyhába, mire a szerencsétlen lövő ujjongva kiáltá: „Hála az égnek! a lövés senkit sem ért!“ nem soká tartott öröme — a meglőtt nő hirtelen szívéhez kapkodva, elbukott; egy óra mulva meg volt halva.

— Werrtheim bécsi gyárában egy érdekes mű készült: vas szoba, melynek hossza 4 öl, szélessége ugyanannyi, magassága 2 1/2 öl, falai, talpazata és plafondja tiszta vas, az egész mű erős vas talpakon nyugszik, és összes sulya meghaladja a 300 mázsát. A vasszoba pénztárnak van készítve, a magy. hitelbank számára.

— Egyik aradi lap azt a borzasztó hírt hozza, hogy Aradon 9 öngyilkosság történt jan. 1-től 10-ig.

— Köszönetnyilvánítás. Kedves kötelezőnk nyilvánítani köszönetünket Kolozsvár lelkes hölgyeinek, a kendilónai iskola érdekében tett szíves fáradozásaiért! Névszerint különösen köszönjük gróf Teleky Károlyné, Mikó Anna grófné és Tollas Károlyné asszonyság szíves közbenjárását. A kijátszott munkából begyűlt összeg, 30 ft. 20 kr. a kolozsvári takarékpénztárba tétették, a kendilónai iskola javára; mivel a karácsonkor kiosztott könyvek árát — mire a fent nevezett összeg lett volna szánya — Teleky Miksa gróf fizet meg. És így a részvételles közreműködést, kettős siker jutalmazá. Lővei Klára.

— Egy magyar szakaszvezető, kit január 7-én golyó általi halálra ítélték Saazban, a reá nézve oly végzeteljes nap reggelén nyugodtan lépett ki börtünéből. Legszébb egyenruháját ölté magára, szivarozott, s még dohányzacskóját sem feledé el. Az uton többször élénken tekintett szét a menetet környező embertömegben. — Az ítélet utolsó felolvasása után szilárd magatartással szóla a körülállókhoz: „Csend, Uram!“ s ezután egy saját kebeléből fakadott imát bocsátott magyar nyelven az ég Urához, s miután azt elvégezte, ugyanazon nyelven érthető beszédet tartott társaihoz, mit azon kéressel zárt be: „Ígérjék meg mindnyájban, hogy nem tesszék olyast, minőt ő elkövetett, hogy egyedül ő bűnbűdjék, s utódja ne legyen“, mit meg is ígértek. Ezután bocsánatot kért örmesterétől. A meghatottság általános volt. Midőn be akarták kötni szeméit, ezen szavakkal utasítá el azt magától: „Nyílt szemekkel jöttem e világra, nyílt szemekkel akarok halálom elé is nézni.“ A lövésre kirendelt közlegényeket bátorítá, hogy ne féljenek, s ne sajnálják őt, mire kezét összefonva mondá: „Kész vagyok!“ s az égre tekintett. A legénység felhuzá a sárkányt, s ezen pillanatban hangzott a kegyelmet adó: „Pardon.“ Társai örömyilvánulásai közt tért vissza a menet a városban.

— Az unitariások kolozsvári főtanodájában az 1867-ik iskolai év első felében tartandó közvizsgálat rendje. Január 22-én d. e. 8—11 óráig VI. VII. gymn. oszt. unitár. vallás-történetből. 11—12 óráig I. éves theologusok hittanból. d. u. 2—3 óráig II. III. éves theologusok paptanból. 3—4 óráig II. III. éves theologusok egyházi jogból. 4—6 óráig vallásos ének az alosztályoknak. 23-án d. e. 8—11 óráig VII. és VIII. gymn. oszt. bölcseléből. 11—12 óráig I. és II. éves theologusok biblia-bevezetésből. d. u. 2—3 óráig III. éves theolog. symbolikából és unitár. vallástörténetből. 3—6 óráig V. gymn. oszt. minden tantárgyból. 24-én d. e. 8—12 VI. VII. és VIII. gymn. oszt. számtanból. 2—3 óráig I. és II. éves theolog. zsidónyelvől. 3—6 óráig I. és 2-dik elemi oszt. minden tantárgyból. 25-én d. e. 8—12 óráig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. görögnyelvől. d. u. 2—3 óráig II. éves theolog. egyháztörténelemből. 3—6 óráig 3-ik elemi oszt. minden tantárgyból. 27-én d. e. 8—12 óráig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. természettaniakból. d. u. 2—6 óráig I. gymn. osztály minden tantárgyból. 28-án d. e. 8—12 óráig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. történelemből. d. u. 2—6 óráig II. gymn. oszt. minden tantárgyból. 29-én d. e. 8—12 óráig VI. és VII. gymn. oszt. magyar irodalom-történetből és a VIII. gymn. oszt. szépirodalom-történetből. d. u. 2—6 óráig III. gymn. oszt. minden tantárgyból. 30-án d. e. 8—12 óráig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. latin nyelvből. d. u. 2—6 óráig IV. gymn. oszt. minden tantárgyból. 31-én d. e. 8—12 óráig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. német nyelvből. d. u. 3—6 óráig az érdemsorozat elkészítése. Február 1-én d. e. 9 órakor az érdemsorozat felolvasása.

— Halanyilvánítás. Engedjen kérem egy kevés tért becses lapjában a köszönet nyilvánításának. A kolozsvári rom. kath. főgymnasiumi dalárda megalakulása óta évenként részesült azon szerencsében, mely szerint nem hiányoztak egyes nagylelkű ifjuság-barátok, kik, azonkívül, hogy elismerésük és buzdító nyilatkozataik által nem mulasztották el a szívet s lelket nemeseítő dalművészetet a fogékony ifju keblekben ápolva növelni, még a dalárdát anyagi szükségleteinek fedezésében és a segédeszközök megszerzésében is, mint annak pártoló tagjai, folytonosan segítettek. Nehogy e latin mondatnak: „ingratus est, qui remotis testibus agit gratias“ értelme szerint a halátlanság bélyegének csak árnyéka is dalárdánk nevéhez férközhessék, sietünk azért köszönetünket nyilvánítani ez évi pártoló tagjaink irányában is, kiknek élén örömmel üdvözlö a dalárda gr. Péchy Manó királyi biztos úr ó nagyméltóságát, ki annak céljaira 10 forintot o. é. kegyeskedett adakozni. Továbbá tag-ságukat ez évre is a dalárda következő kegyes pártolói újították meg: t. Ábrahám Antal 2 ft-tal, Átkoncz József 2 ft-tal, Biasini Domokos 5 ft-tal, Benel János 2 ft-tal, Bors Lázár 1 ft-tal, Csapó Sándor 3 ft-tal, Csiki-testvérek 1 ft-tal, Dietrich Samu 5 ft-tal, Demjén László 1 ft-tal, gr. Eszterházi Dénesné 3 ft-tal, gr. Eszterházi János 5 ft-tal, mélt. id. Groisz Gusztáv 5 ft-tal, r. Huflesz Károly 1 ft-tal, mélt. Jakab Bogdáné 2 ft-tal, t. Karvázi Gyula 2 ft-tal, Karvázi József 2 ft-tal, mélt. és főtiszt. Keserü Mózes 4 ft-tal, t. Krajnik György 1 ft-tal, Korbuly Gergely 5 ft-tal, mélt. és főtiszt. Lőnhart Ferencz 5 ft-tal, főtiszt. Pauflie János 2 ft-tal, t. Persiani Márton 2 ft-tal, Pap Kristóf 1 ft-tal, mélt. dr. Szabó József 5 ft-tal, t. Schütz József 5 ft-tal, mélt. Székely Dávidné 1 ft-tal, dr. Szomathelyi Gusztáv 3 ft-tal, t. Vikol János 2 ft-tal, Vikol Gergely 1 ft-tal, Walcz Ferencz 1 ft-tal, Wolff János 3 ft-tal, Egy valóki 1 ft-tal. Fogadják kegyesen a nagylelkű adakozók a dalárda hálás köszönete mellett azon ígérétének nyilvánítását, mely szerint, ha eddigi működéseiben a t. pártoló tagok némi meglegedésével találkozott, azt ezentúl is részére kiérdemelni törekvése leend. Kelt Kolozsvárt, jan. 14-kén, 1868. A rom. kath. főgymnasiumi dalárda.

Işkola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.

NAGY PÉTER BESZÉDE.

melyet mint képviselőjelölt elmondott Kolozsvártt

1868 január 22-dikén

a választópolgárok közgyűlésén.

Tisztelt értekezlet, szeretett polgártársak!

Önök becses meghívása következtében megjelentem, hogy magyar őszinte nyíltsággal feleljek az előttem tett kérdésekre. Ezek — ha jól vettem ki — kétfőre redukálhatók: elvállalom-e megválasztás esetére Kolozsvár városa képviselőiségét a magyar országgyűlésen? és ha elvállalnám, minő programmal lépnek a képviselőházba?

Önök engedelmével e két kérdés főbbikére, az az a programot illetőleg felelek először.

Programot adni annak, a ki magával tisztában van és a nyíltságot nem kerüli, nagyon könnyű; a magyar országgyűlés jelen állásában, midőn a pártok teljesen jegeződtek, semmi sem könnyebb, mint egy meglevő vagy leendő képviselőnek programot adni; mert ez sem több, sem kevesebb, mint szint vallani. Ezen feljül ígérhetnek a képviselő-jelöltek választóiknak nagynál nagyobb szavakkal, bár mit, bár mennyit; azonban ígértek, fogadásuk megannyi hamis bankjegy, melylyel az egygyűt rá lehet szedni, de a melynek voltaképpen semmi értéke.

A magyar országgyűlésen az elszigetelt egyén szónoklata, szavazata: kiáltó szó a pusztában, melynek még viszhangja sincs; a képviselő szónoklata, szavazata, csak akkor nyom valamit, ha azt egyik vagy másik párt mérlegébe veti. E szerint a leendő vagy meglevő képviselő elég programot mondott, midőn azt nyilvánítja: melyik országgyűlési párthoz fog tartozni, vagy tartozik.

Részemről ez alkalommal ünnepélyesen nyilvánítom: hogy én bennső meggyőződéseim szerint ahhoz a párthoz tartozom, a mely, élén **Deák Ferencz** vezetésével, a nehéz napokban hazánk alkotmánya visszaszerzéséért küzdött, és a mely ez alkotmányt szilárd kitartással, a kedvező alkalom tapintatos megragadása és eszélyes higgadtsága által visszaszerezte.

Ez az én meggyőződéseim. Én megszoktam meggyőződésemet nyíltan, őszintén, minden utógondolat nélkül bevallani; mert tisztetek minden meggyőződést, és a kik ezért másokat gyanúsítanak, azokat nem tartom megértetteknek arra, hogy polgárai legyenek egy alkotmányos szabad országnak.

Tisztelt értekezlet! A fennebb kijelentett meggyőződésre komoly megfontolás, és az ellem, valamint mellette fölmerült érvek higgadt megbeszélése után jutottam. Őszintén bevallom, nem hivatásom a politika. Tanulmányaimnak, valamint működéseimnek más mezőt mutatott ki az isteni gondviselés. De a közelebb lefolyt 20 év alatt oly izgalmas időköt élünk, melyekben nem kevesebb, mint nemzetünk létele, hazánk jövője, boldogsága forgott kérdésben. Ezek a kérdések pedig sokkal közelebből érdekelték minden honfi keblet; hazánk, nemzetünk jövője sokkal közelebb állott tűzhelyeinkhez, mintsem ezekkel lehetőleg tisztába jöni első kötelességének ne érezte volna minden gondolkodó fő. Én ezekkel lehetőleg tisztába vagyok, s ha becses figyelmüket nem fárasztom, egyéni nézeteimet leszek bátor előterjeszteni.

1849 április 14-ke alig talált egy szívben melegebb viszhangra, mint az enyémben; egy új korszakot hittem kezdődni nemzetem életében: a teljes függetlenség és szabadság korszakát; láttam képzeletben nemzetemet nagynak, önállónak, nevezetesen tényezőnek Európa állam-családjában; a szabad magyar hazát virágzó, boldognak, gazdagnak!

A valóság, az igaz — mindenfelé pusztulást, rombolást, sebesülteknak kórházává idomított iskolákat, középületeket mutatott. Kelettől nyugatig, és déltől északig, vörház azott a haza földje, a mely minden oldalról körül volt fogva ellenséggel. De úgy hívtam: a szabadság fája vérről öntözve virul ki. Az a nemzet, melynek fiait eltöket nem sajnálják hazájokért, kiküzdji jogait, és a lelkesedés legyőzi a százezreket. Azt hittem! Az igaz, akkor csaknem 20 évvel fiatalabb voltam, de egyszersmind tapasztalatlanabb.

Miképp igazolta mindezt a következtetés? Engedjék el önkök nekem ezt feszegetni; ne szakgassuk fel a hegedt sebeket; ne újítsuk fel lelkünkben oly évek emlékeit, melyekre becsületes magyar embernek fel kell hogy forrjon a vére. Hisz izgult kedélylyel bajos igazságos ítéletet mondani, és a boszu a legroszabb politika!

Nagy leczkét, keserves leczkét adtak előnkbe a lefolyt nyomoruságos évek, melyet ha meg nem tanultunk, ha még most is ábrándokat kergetünk, úgy ránk is illik az a megjegyzés: hogy sem okulni, sem feledni nem tudunk, és más sorsot alig remélhetünk, mint a minő lett része azoknak, a kiktől a fennebbi ítéletet mondta a történelem.

Ez a lecke nem kevesebb, mint az, hogy Szent István országának jövője csak úgy van, ha a területén lakó nemzetiségek jogos igényeit kielégítve, velek kibékülve, szabad institúciókkal lép szoros szövetségbe, egy hasonló szabad institúciókkal ellátott alkotmányos országgal. Mert az európai nagy államok nagy tömbben Magyarország geographiai helyén, a szükséges súlyegyet csak egy területben, a mint népességben tekintélyes birodalom képes fenntartani. Csakis ilyennek fennállása lehet érdekében az európai hatalmasságoknak. Mivel, mi magunkra ez igényeknek meg nem felelhetünk, azért nézték nem csak összedugott kezekkel, hanem helyesléssel az európai kormányok az orosz intervenciót.

Szövetkeznünk kelle hát! két szövetség állott előttünk. Egyik azon országokkal, melyek uralkodójához több százados viszony csatolt; másik egy csak tervezetben létező confederációval, mely heterogen elemekből és oly népekből fűzetnek össze, melyeket historiai mult nem köt egymáshoz. Az első ismertük: sok keserű tapasztalás, elnyomásunkra folytonos törekvés és a közelmúltban a keserű napoknak még szánkban levő ize eléggé ismeretessé tette mindnyájunk előtt. A másik mint egy ismeretlen mennyiség, mint egy nem létező és csak valósláshoz készülő eszme lebegett előttünk, melyet a képzelet festett ki tetszése szerinti színezettel. Ugy de az első midőn ismertük, tudtuk róla azt is, hogy az bár háromszáz éven át folytonosan törekedett minket magába olvasztani, nemzetiségünket megsemmisíteni, még hártalan hatalmának tetőpontján sem volt képes egyebet eszközölni, mint bennsőbb tenni szívünkben nemzetiségünkhez, alkotmányunkhoz való ragaszkodásunkat, annál kevésbé feltehetjük hát tőle ama drága kincseinket, miután alkotmányossá változott át. A másik ellenben oly népekkel kötötte volna szoros hazánk sorsát, melyeket a fajrokonságtól elkábitva naponként látunk gravitálni a keletet elnyelésével fenyegető északi óriás karjaiba, azon karokba, melyek között — minden európai tractatusok, békekötések dacára — végvonaglaiba vészik a vele rokon fajú szerencsétlen Lengyelország.

E két szövetség között lehete választás — de nem szabatosan fejeztem ki magamat — e két szövetség közül az egyikbe lépni megnyílt az alkalom, a másik után pedig várnunk kellett volna Isten tudja meddig; ez alatt pedig ki lettünk volna téve egyfelől a kormány újabb experimentatioinak, a megindított elszegényítési műfolyam nagyobb mérvű áramlatainak; ki lettünk volna téve a külhatalmak részéről annak, hogy valahányszor Ausztriával ellenséges viszonyba jönek, mindannyiszor egy-egy bombát dobjanak a lópor-aknába, mely in-

rábó vagy kevésbbé explodálva, fiaink drága vérért vagy áldozatul, hozván fejünkre újabb nyomort. Ki lettünk volna téve annak, hogy a nemzet erejét fölemészse a folytonos izgatottság. A visszahozhatatlan drága időt, melyet anyagi, szellemi jólétünk munkálására kell vala fordítanunk, elrabolják a jelent megvető és csak fényes jövőről álmázó remények. Ki lettünk volna téve annak, hogy a nemzet nem önjerejétől, becsületes szorgalmától, hanem az események lotterijától várja jobb napjait, előtte lebegvén az idegen hatalmaktól nyerendő segély, mint a pusztá elepedt vándora előtt a délibáb, mely kecsegtet, biztat az üdítő viznek képével, de a remélt enyhülés helyett csak keserves csalódást ad.

Uraim! ily helyzetben minden jószádomány nélkül ki lehet mondani, hogy nemzetünk gyász végzetnek sietett volna elébe. Én úgy hiszem, e gyászos végzettől mentette meg hazánkat az, a ki méltán neveznek a nemzet bölcsének; midőn maga és pártja — nem a rokon vagy ellenszenvet, hanem az európai conjuncturát, nemzetünk jövőjét, hazánk érleket tartva szem előtt — megkötötte a szövetséget nem az absolut kormány alatti Ausztriával, hanem a lajthántúli alkotmányos országokkal és azoknak alkotmányos uralkodójával, a mi koronás királyunkkal! Mióta e szövetség megkötött, Magyarország tényező lett az európai állam-családban és a külföldi politikusai előtt méltányló elismerésben részesül a magyarok állambölcsessége, higgadt politikája. E szövetség létrejöhetségének köszönhetjük alkotmányunk helyreállítását és a magyar felelős miniszterium megalakulását. Nem mondom én, hogy 48 teljesen helyre van állítva, hanem azt igen is erősítem, hogy a 48-ki törvényekből helyre van állítva mindaz, a mi a körülmények között lehetett és a mi biztosít Magyarország függetlenségének és a 48-iki törvények teljességének visszaszerzésére.

Terhes áldozatok bére e szabadságunk. A nemzetnek el kelle vállalni az államadósságok egy részét és magára venni az évenkénti közös költségek terhet. Milliók fognak évenként kíváncsolni hazánkból nagy számban, annyira, hogy a túlesigázott adókon e pilanatban könnyítést alig remélhetünk. De azt kérdem: az a nemzet, a mely vérért nem sajnálotta szabadságért sokszor hiában ontani, az a nemzet aranyaival, ezüstjével lenne fukar, mikor ez áron valamint kincsezt, biztosíthatja hazájának felvirulását, boldog jövőjét? Aztán az adók ha nem is fognak apadni, bizonygyal mindjárt nem lesznek oly nyomasztók, mihelyt igazságon rovatnak ki, emberies érzelmű közegek által szedetnek fel és mindenek felett, mihelyt lesz honnan megfizessük; értem, mihelyt jövedelmünk gyarapodik. Ezt pedig bizton remélhetjük; mert a nemzet megmaradott csekély filléreivel, kétségkívül úgy fog gazdálkodni, hogy azok anyagi és szellemi bővséges kamatot hozó vállalatokba fektetessenek.

Ugyde azt mondják az ellenel táborában: az országban mindenfelé nagy az elégedetlenség, békétlenkedés, zúgolódás: mi ily kormányt nem pártolhatunk, aztán mit tett ez a kormány, megszavaztatta pártjával a quótát, törvénybe ígtatta a közösgyűet, delegatioakat?

Uraim! kérdjék meg önkök az orvost, mi az állapota a ház megszűnése után a betegnek? És az orvos meg fogja mondani, hogy az, a ki a ház tartama alatt teljes erejében levőnek látszott, annak megszűntével összeesik és eddig nem érzett fájdalmakról panaszkodik tagjaiban, ugyanakkor megmondja azt is, hogy ez korántsem ijesztő, hanem éppen kedvező jel, de meg fogja mondani azt is, hogy a megkezdett üdülést a nyugalom, ccendesség, nem pedig az izgatás siettetendi. Terhes betegségből fordult meg nemzetünk, hazánk, s nem csoda ha sok felől fáj, mert a ház ugyancsak hatalmasan dult. Azt se feledjük, hogy oly sajtószabadság mellett minővel birunk, sok békétlenkedő teszi a nagy közönség elé túlszínezett és sokszor képzelt sérelmeit, kivált mikor az igatás sem hiányzik rá. Aztán a mindenható szent Úristenen kívül, nem hiszek más hatalmat, a mely egyszerre ki tudná törölni 18 évi rosz kormányzat minden keserű nyomait.

Mit tett a kormány? Erre a kérdésre bajos most felelni, mert a kik kicsinyítő üvegen vizsgálják, azzal vádolnak, hogy mi nagyító üveget használunk. De ne feledjük, hogy ez a kormány még egy éves sincs, és mindenesetre megküzdött a kezdet bajaival, a szervezkedés nehézségeivel és nagyon hihetőleg még más terhes akadályokkal is, melyekről a függőnyt félrevonunk nem áll hatalmunkban. E kormány működését bizonyára nem segítjük elő, ha fűjába gátokat vetünk, a helyett, hogy segédkezeket nyújtanánk neki. Ez a kormány a régóta soványgva várt magyar kormány; annak minden egyes tagja hazafi, az érzelmeiről, tetteiről országsszerte ismeretes egyén — s mi most úgy tegyünk, mint a gyermek, ki előtt csak addig kedves valamely játékszer, mig megkapja, azután pedig zugba dobja? Uraim! ne tévesztjük össze a szerepet, 18 esztendőn keresztül folytonos és compact ellenék valánk azon kormányval szemben, a mely kénye-kedve szerint pusztított nemzetünk vagyonában, érdekeiben jogaiban; akkor nemzetünk iránt szent kötelességünket teljesítettük és a haza közérdekéért számba sem vettük országsszerte és városunk érdekeit. Most az idők megváltoztak; hazafiak kezében a kormány és pedig felelősség mellett; a vér vizzé nem válik, az igaz magyar hazáját eladni nem fogja soha; most a mi szerepünk pártolni, támogatni a kormányt, mig az a törvény és alkotmányosság útján jár; mások szerepe tlni az ellenék padján. Nekünk, ismétlem, mint erdélyieknek, mint e város polgárainak érdekünk, hivatásunk pártolni a kormányt.

Mint erdélyiek? — azt kérdik némelyek — hisz éppen Erdély emelhet méltó panaszt e kormány ellen, a mely mindez ideig fenntartotta az országsszerte az absolut uralom sok maradványait. Tegyük fel hát, hogy Erdély ezért felbőszülve, tömegesen áttérne az ellenékhez, és ez áttérés következtében a miniszterium leszavaztatván, beadná lemondását. Valjon ez által Erdély elemozdítaná-e saját érdekeit? Mi történnék ekkor? A király az ellenpárt vezérét hívná fel miniszterium alakításra, ez beadná programját, mely szerint akar kormányozni, és ha e program az uralkodó részéről nem lenne elfogadható — a mi, ha csak az ellenék nyíltan bevalott elveit megtagadni nem akarná, nagy hihetőséggel megtörténnék — az országgyűlés eloszlattnék, új választások rendeltetnének. Új országgyűlés, új miniszter-elnök, új program, új alkudozások. Uraim! 48 előtt nem haladhatott elő a nemzet, mert a sérelmi politika táposó malmában forgott, valjon előnyösebb lenne-e a nemzetre, valjon siettetné-e az erdélyi viszonyok kitisztázását, az Unio bevezetését, az alkudozások politikája? Kicsoda áll jót arról: nem lépne-e fel akkor az a párt, a mely most hallgat, de a mely egykoron fenyegetően erősítette, hogy Magyarországgal kiegyezkedni lehetetlen, a birodalomra káros? Nem jutna-e fölényre a párt és az alkudozások politikáját nem váltaná-e fel az experimentatiók politikája, bé-láthatlan bonyodalmával, meglehet véres catastrophaival? Nem érdemelnék-e meg akkor azt a gúnyos megjegyzést, hogy mi az igát nem állhatjuk, a szabadságot nem birjuk; mi, a kik nemzetünk jövőjét, hazánk boldogságát kocka-játékra tettük; a kik a vihártól megrongált hajót a révpártból kitesztítottuk a vészes tengerre.

De azt mondom: Városunk specifikus érdekei is azt kívánják tőlünk, hogy mi a kormányt pártoljuk. Elég volt nyomva e szegény város az absolut kormány alatt, s ha most nemzeti alkotmányos kormányunk félreismerhetlen jeleit adta annak, hogy e magyar várost le-

hatségig emelni, viszont be akarja ültetni Erdély fővárosi székébe; nagyon szép példája lenne tőlünk a méltányosságnak, kézzelfogható bizonyítéka e kormány iránt tett több rendbeli bizalmi feliratainknak, ha oly képviselőt küldenének az országgyűlésre, a ki ereje, tehetsége szerint e kormány megbotkására munkálna!

Értsenek meg önök! Világért sem mondom azt, hogy hazánk, országrészünk érdekeit rendeljük alá városunk érdekeinek; hanem azt igen is állítom, hogy midőn mind ez érdekek azonosak, akkor csupa divatos eszmék utáni kapkodásból, városunk érdekeit elhanyagolni, ellenők munkálni öngyilkosság.

Mindenek felett pedig fontoljuk meg, hogy Kolozsvár mostani ténye nem csak egy képviselő megválasztása, hanem egyszersmind irányadás az eddig reá hallgatott erdélyi magyarságnak.

Sok életbevágó fontos teendője van ez országgyűlésnek; ezek közül háromat említek: az egyik a haza erejét, a másik annak belbékéjét, a harmadik jövőjét érdekli.

Az egyik a honvédelmi törvény. Erre nézt meggyőződéseim ez: Nem a szurotyok, nem a gytűs puskák, hanem oly hadsereg biztosítja a győzelmet, melynek vitézei nem idegen, hanem saját érdekekben, a hazáért és nemzetért küzdenek, oly vezérrel élőkön, a ki nemzetük fia levén, velők rokonszenvez és bírja bizalmukat. Azt hiszem, hogy hazánk, hogy a birodalom csakis ily szellemű törvény mellett lehet erős.

A második, a nemzeti kérdés. Uraim! lobogónknak három színe van: szabadság, egyenlőség, testvériség; emeljük fel e lobogót és eszközöljük azt, hogy ezt az ország területén lakó mindegyik nemzetiiség sajátjának ismerje az által, hogy mindegyik teljes mértékben részesüljön mindazon javadalmakban, melyeket Szt István országa területén a polgár élvezhet. A családban nincs béke, ha annak valamelyik tagja elnyomva van; a hazában nem lehet teljes béke, míg a benne lakó nemzetiiségek jogegyenlőségben nem részesülnek.

A harmadik, a népnevelés ügye; ezt én a legéletbevágóbbnak, olyannak tartom, melyre elég sokat nem áldozhatunk; mert az alkotmányt megőrizni, öregbitni csak mivelő értelmes nép képes, és az európai művelt népek családijában csak a velők egy színvonalú álló népeknek van jövője.

Ez az én meggyőződéseim, ezek az én nézeteim, ezek mellett szólni, szavazni képes vagyok. És ezzel úgy hiszem, megfelelek az előmben tett egyik kérdésre.

A másodikra rövid lesz a felelet; de engedjék meg önök, hogy előbb magamra vonatkozólag is szólhassak egy pár szót.

Hivatalomat semmiféle kormány nem adta, hitelem bízalma tisztelt meg vele; következőleg teljesen függetlennek érzem magam a kormánytól, s noha ezt jelenben pártolom, de érzem magamban annyi erkölcsi erőt, hogy ha a törvény és alkotmány ösvényéről letérne, ha hazám érdekeit szem elől tévesztené, nyíltan és szabadon kimondjam rosszálomat.

E városnak vagyok szülőtte, ennek kebelében folyt le életem szebb, jobb része, és ennek temetőjében óhajtok nyugodni, mikor az Úr elszólítand; életem egy nyílt könyv, melyből ki-kí olvashat s mondhatom önöknek, mióta e jelöltséggel megisztelték, próbálnak is olvasni sokan — és sokat; de azt senki ki nem olvashatja, hogy elveimhez hűlen, vagy meggyőződéseim kijelentésében gyáva lettem volna. E város javát, felfogásom szerint mindig szíven hordoztam, tehetségem szerint előmozdítottam. Voltam már egyszer e városért távol, midőn kezesnek vittek; akkor a testi erőszaknak engedtem. Most, midőn e jelöltségre felléptem, nem vágyam, nem ohajam követtem; békés foglalkozásomtól, csendes szerény házi körömtől mindig fájó szívvel távozom; de megtanultam akaratomat alárendelni a közakaratnak, és a köteles-ségtől vissza nem rettenni.

Ilyennek ismerem magamat, ilyenek az én politikai nézeteim. Én önkéntől szavazatot nem kérek, sőt ha helyembe mást állítanak, hálás köszönettel, örömmel félreállok; de ha polgártársaim meggyőződése az, hogy egy porszemet én is hozzátok hazám, nemzetem, városom jólétének nagy épülethez, meghajlok a közakarat előtt, megtisztelve érzem magam a közbizalom által, és igyekezem arra méltó maradni; nem csak szóval, hanem tettel, áldozattal is arra munkálom, hogy éljen a Haza!